

Anne Sundvoll og Leiv Solheim

**Undersøkelse om kopiering på
universiteter og høyskoler.
Pilotundersøkelse.
Dokumentasjonsrapport**

FORORD

Pilotundersøkelsen om kopiering av opphavsrettslig beskyttet materiale ved universiteter og høgschooler ble utført på oppdrag for Kopinor. Kontaktperson hos oppdragsgiver har vært Helge Jagland. Ved Seksjon for intervjuundersøkelser i Statistisk sentralbyrå har Anne Sundvoll vært prosjektleder. Ulvar Hansen og Solveig Myklestad har stått for dataarbeidet. Kari Grøholt har vært intervjuerkontakt og Jørn Leipart har vært rådgiver for prosjektet.

Ved Seksjon for statistiske metoder og standarder har Leiv Solheim vært prosjektleder, mens Siri Størmer, Anne Vedø og Dinh Quang Pham har stått for beregningene.

Innhold

1. Innledning og oppsummering.....	s 3
2. Planlegging.....	s 4
2.1. Utvalgsområde.....	s 4
2.2. Datainnsamlingsmetode.....	s 4
2.3. Gjennomføringsperiode.....	s 4
2.4. Utvalgstrekking.....	s 5
2.5. Forberedelser.....	s 7
3. Rekruttering.....	s 7
4. Analyse av rekrutteringsprosessen.....	s 10
5. Feilkilder og usikkerhet i resultatene.....	s 12
5.1. Utvalgsskjevhet.....	s 12
5.2. Innsamlings- og bearbeidingsfeil.....	s 13
6. Intervjuernes evaluering.....	s 14
7. Forslag til organisering av datainnsamlingen.....	s 15
8. Analyse av data.....	s 16
8.1. Oppsummering.....	s 16
8.2. Forslag til utvalgsplan.....	s 17
8.3. Fordelingen av kopiert materiale på kilder.....	s 18
8.4. Rateestimering.....	s 20
8.5. Analyse.....	s 21
8.6. Vurderinger.....	s 23
Vedlegg.....	s 33
* Tabeller	
* Informasjonsbrev	
* Skjema	
* Instruks	

1. Innledning og oppsummering

Statistisk sentralbyrå gjennomførte høsten 1996 en pilotundersøkelse om kopiering av opphavsrettslig beskyttet materiale ved Universitetet i Oslo og Høgskolen i Agder. Undersøkelsen ble utført på oppdrag for Kopinor. Bakgrunnen for dette prosjektet er kopieringsavtalen som ble inngått mellom KUF og Kopinor i 1994, hvor partene ble enige om å gjennomføre en større statistisk kartlegging av omfang og forbruk av kopier ved utdanningsinstitusjonene i løpet av avtaletiden.

Formålet med pilotundersøkelsen var å teste to ulike datainnsamlingsmetoder, observasjon ved kopimaskinene (produksjon av kopier) og registrering av materiale kopiert av studenter og ansatte (forbruket av kopier).

Statistisk sentralbyrå skulle videre vurdere og anbefale utvalgsstørrelse og innsamlingsmetode for hovedundersøkelsen basert på en statistisk analyse av foreliggende innsamlet data og øvrige erfaringer fra prosjektet.

Oppsummering :

Det ble trukket 200 studenter og 40 ansatte. 37 % av studentene og 48 % av de ansatte deltok i prosjektet.

- På tross av den lave deltakerprosenten har pilotprosjektet vist at det vil være realistisk å oppnå en deltakerprosent på 50 ved å endre noe på rekrutterings- og registreringsrutinene.

Erfaringer fra rekrutteringsarbeidet har vist at:

- det ligger et betydelig purrepotensiale blant studentene
- ved å la studentene stå noe friere med hensyn på tid og sted for levering av innsamlet materiale, vil man øke svarprosenten betraktelig
- telefonisk rekruttering og/eller påminning (her: ansatte) trolig virker mer forpliktende enn rekruttering postalt (her: studenter).

Resultatene fra undersøkelsen har videre vist at:

- det er betydelig forskjell mellom studenter, vitenskapelige og administrativt ansatte med hensyn til hva de kopierer
- det er en betydelig andel av studentenes kopiering som skjer *utenfor* lærestedet.

SSB vil anbefale å gjennomføre en storskala-personundersøkelse hvor man

- sikrer et nettoutvalg av til sammen 1500 studenter, vitenskapelig og administrativt ansatte
- skiller mellom studentenes egen kopiering på lærestedet, utenfor lærestedet og mottatte kopier
- stratifiserer lærestedene og trekker 2 universiteter, 3 statlige og 2 vitenskapelige høyskoler, og videre trekker studenter og ansatte innenfor hvert lærested
- setter observasjonsperioden til 14 dager og fordeler observasjonsperiodene utover et helt kalenderår
- benytter stratifisert rateestimator for å beregne kopieringen på fagområdets egne maskiner
- beregner studentenes egen kopiering utenfor lærestedet og utleverte kopier utenfor fagområdets egne maskiner på grunnlag av kjennskap til årsvolum utlevert kopiert materiale og andel vederlagspliktig materiell fordelt på lokale maskiner, kopisentra og eksterne kopimaskiner

2. Planlegging

2.1. Utvalgsområde

Pilotundersøkelsen ble bestemt gjennomført ved Universitetet i Oslo og Høgskolen i Agder. Det ble bevisst valgt både et universitet og en høyskole for å teste rekruttering og gjennomføring ved to *ulike* typer utdanningsinstitusjoner. Universitetet i Oslo ble valgt fordi det er landets største universitet og representerer et mangfold av institusjoner.

Tilsvarende ble Høgskolen i Agder valgt fordi høyskolesenteret representerer et bredt spekter av ulike utdanninger fordelt på flere læresteder.

2.2. Datainnsamlingsmetode

Prosjektet var sammensatt av tre delundersøkelser:

1. Måle omfanget av kopiering ved et utvalg av kopimaskiner
2. Måle forbruket av kopier blant et utvalg av studenter
3. Måle forbruket av kopier blant et utvalg av ansatte

Denne oppsplittingen gjorde det mulig å samle data om:

- A. Produksjon av kopiert materiale (1)
- B. Forbruket av kopiert materiale (2 og 3)

Formålet med å undersøke både produksjon og forbruk av kopiert materiale var å få mer informasjon om den kopieringen som skjedde *utenfor* utdanningsinstitusjonen.

Til sammen var 12 intervjuere i aksjon. 10 intervjuere var utplassert ved kopimaskinene, 9 intervjuere oppsøkte studentene mens 7 intervjuere oppsøkte de ansatte. All registrering av materiale skjedde på intervjuernes bærbare PC. Representanter fra Kopinor var tilstede for å bistå med klassifisering av materialet og utbetaling av godtgjørelsen.

2.3. Gjennomføringsperiode

Det ble valgt å gjennomføre datainnsamlingen samtidig på de to studiestedene. Innsamlingen ble opprinnelig planlagt til uke 34 og 35, men dette ble vurdert å være for tidlig i forhold til studie- og forelesningsstart, ut fra en antagelse om at studentene ikke kopierer og samler materiell *før* undervisningen starter. Valget falt dermed på uke 36.

2.4. Utvalgstrekkning

Utvalget besto av tre enheter: Studenter, ansatte og kopimaskiner. Det ble trukket 200 studenter, 100 studenter ved Universitetet i Oslo og 100 fra Høgskolen i Agder. Det ble videre trukket 40 ansatte, 20 fra Oslo og 20 fra Agder.

Det ble til sammen trukket 10 kopimaskiner: 7 kopimaskiner i Oslo og 3 i Agder.

1. Utvalg av kopimaskiner

Kopinor er i ferd med å bygge opp et register over kopimaskiner ved landets universiteter og høyskoler. Basert på dette registeret ble kopimaskinene trukket ut i to trinn. Først ble det trukket 10 bygninger, deretter ble hovedkopimaskinen i hver av bygningene valgt.

Tabell 1. Utvalgstrekkning av kopimaskiner

Stuedsted	Bygning	Kopimaskin
1. Universitetet i Oslo	Geologibygningen	Kjeller
2. Universitetet i Oslo	Geitmyrsveien 71	1. etg. nybygget
3. Universitetet i Oslo	Urbygningen	2. etasje
4. Universitetet i Oslo	Sognsvannsveien 9	2. etasje
5. Universitetet i Oslo	Informatikkbygget	2. etasje
6. Universitetet i Oslo	Eilert Sundt høyblokk	1. etg. ved trappen
7. Universitetet i Oslo	Niels Treschow	1. etg. ved utgang
8. Grimstad	Grooseveien 36	i hallen
9. Arendal	Sykehusveien 4	I gamlebygget, ved kantina
10. Kristiansand	Tordenskjoldsgt. 65	Utenfor rom 115 V

2. Utvalg av studenter

Studentene ble stratifisert etter fakultet/avdeling på følgende måte:

Tabell 2. Utvalgstrekkning. Studentene

Universitetet i Oslo	Antall	Høgskolen i Agder	Antall	Antall trukket
1. Historisk filosofisk + Teologi	20	6. Miljø	20	25
2. Medisin + Odontologi	20	7. Helse/idrett	20	25
3. Samfunns- og + Utdanningsvitenskap	20	(Kunst	20	utgikk)
4. Matematisk naturvitenskapelig	20	8. Teknikk	20	25
5. Juridisk fakultet	20	9. Økonomi/samfunnsfag	20	25

Studentene ble trukket fra Statistisk sentralbyrås utdanningsregister. Dette registeret blir oppdatert 1. oktober hvert år. Før trekking ble studentene stratifisert etter utdanningskode. Deltidsstudentene ble fjernet. Av 24 000 heltidsstudenter ved Universitetet i Oslo ble det trukket 20 fra hvert stratum.

For Høgskolen i Agder måtte studentene ved avdeling for kunsthøgskolen utelates fra trekkegrunnlaget på grunn av mangler ved registeret som følge av sammenslåingen av de gamle distriktsskolene. Personer som hadde avsluttet eller ville avslutte utdanningsaktiviteten innen oktober 1996 ble fjernet. Det ble trukket 100 studenter fordelt på fire strata.

3. Utvalg av ansatte

De ansatte ble stratifisert etter samme prinsipp som studentene. I tillegg ble de stratifisert etter administrative og vitenskapelige stillinger. Ansatteregisteret for universitetene og høyskolene var oppdatert pr. november 1995. Ansatte i under 50 % stilling ble fjernet.

For å få til den samme stratifiseringen av ansatte som for studenter, var det nødvendig å ta i bruk en del manuelle trekkrutiner ved Universitetet i Oslo på grunn av mangelfulle opplysninger i trekkeregisteret.

Tabell 3. Utvalgstrekkning av ansatte, Universitetet i Oslo

Stratum	Antall trukket	Administrativ ansatt	Vitenskapelig ansatt
1. Historisk filosofisk og Teologi	4	2	2
2. Medisin og Odontologi	4	2	2
3. Samfunns- og Utdanningsvitenskap	4	2	2
4. Matematisk naturvitenskapelig	4	2	2
5. Juridisk fakultet	4	2	2

De ansatte ved Høgskolen i Agder ble trukket på grunnlag av en fil oversendt fra lærestedet. Studentene var stratifisert etter avdeling, men dette ble noe problematisk for de ansatte ettersom mange av de administrativt ansatte fungerte i stillinger *utenfor* selve avdelingene. Det ble derfor opprettet et eget stratum: Sentraladministrasjonen, for å hindre at for mange falt utenfor trekkgrunnlaget.

Tabell 4. Utvalgstrekkning av ansatte, Høgskolen i Agder

Stratum	Antall trukket	Administrativ ansatt	Vitenskapelig ansatt
6. Miljø	4	2	2
7. Helse/idrett	4	2	2
8. Teknikk	4	2	2
9. Økonomi/samfunnsfag	4	2	2
10. Sentraladministrasjon	4	2	2

Det ble tilsammen trukket 40 ansatte.

2.5. Forberedelser

1. Tillatelse til å gjennomføre undersøkelsen, rombestillinger

Det ble i god tid før undersøkelsen startet sendt ut brev til Universitetsdirektøren i Oslo og Høgskoledirektøren ved Agder. Kort tid før datainnsamlingen startet ble alle driftskontorene ved alle seksjoner ved høgskolen/universitetet informert pr. telefon. I tillegg ble avdelingene/fakultetene informert om undersøkelsen gjennom bestilling av rom til registrering av kopiert materiale.

Rom- og intervjuerfordeling ble styrt av antall forhåndsrekrutterte studenter ved hver avdeling/institutt.

2. Kursing av intervjuerne

Intervjuerne ble innkalt til et heldagskurs i Oslo mandag 2. september. Kurset ble holdt for å lære intervjuerne opp i de rutinene som Kopinor praktiserer for å klassifisere opphavsrettslig beskyttet materiale. Det ble dessuten satt av tid til å gå igjennom registreringsprogrammet.

Siden rekrutteringsarbeidet og datainnsamlingen ved dette prosjektet var noe annerledes enn ved vanlige intervjuundersøkelser, ble det fokusert spesielt på at intervjuernes arbeidsoppgaver var en del av et metodeprosjekt, der ulike metoder både skulle testes og evalueres.

Det ble av den grunn påpekt på at intervjuerne *kunne* komme opp i situasjoner som ikke var gjennomtenkt på forhånd. I ettertid viste det seg at intervjuerne taklet de overraskelsene som kom underveis i datainnsamlingen veldig greit.

3.0 Rekruttering: Oppnådde avtaler og frafall

Rekruttering av studentene

Studentene ble rekruttert gjennom to skriftlige henvendelser.

Ca. 2 måneder før undersøkelsen startet, ble det sendt ut en generell henvendelse (se vedlegg) der det ble gjort greie for hva undersøkelsen dreide seg om, og at studentene skulle få nærmere beskjed om tidspunkt og oppgaver. Henvendelsen gikk ut i en periode da man antok at studenten var å treffe på sin hjemmeadresse (adressen i Folkeregisteret)

Henvendelsen inneholdt et påmeldingsskjema for å kartlegge hver enkelts studiesituasjon høsten 1996. I dette brevet ble det også nevnt at hver enkelt ville motta 300 kroner ved deltakelse i prosjektet.

Utfallet av rekrutteringen er gjengitt i tabell 5 og 6.

Tabell 5. Rekruttering av studentene. Antall og prosent

Institusjon	Studenter trukket		Ønsket å delta		Ønsket ikke/kunne ikke		Svarte ikke	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
1. Oslo	100	100	40	40	13	13	47	47
2. Agder	100	100	52	52	12	12	36	36
Sum :	200	100	92	46	25	13	83	41

Tabell 5 viser at rekrutteringsarbeidet gikk lettere ved Høgskolen i Agder enn i Oslo. 52 % av Agder-studentene ønsket å delta og 40 % av Oslostudentene. Hele 41 % svarte ikke på henvendelsen.

Tabell 6. Oppnådde avtaler etter fakultet/avdeling. Studenter

Stratum	Studenter trukket		Oppnådde avtaler	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
1. Historie + Teologi	20		8	40
2. Medisin + Odontologi.	20		9	45
3. Samfunn + Undervisning	20		6	30
4. Matematikk	20		8	40
5. Juridisk fakultet	20		9	45
Oslo totalt	100		40	40
6. Miljø	25		11	44
7. Helse	25		13	52
8. Teknikk	25		11	44
9. Økonomi/Samfunnsfag	25		17	68
Agder totalt	100		52	52
Sum	200		92	46

Tabell 6 viser fordelingen av oppnådde avtaler med studentene fordelt på stratum.

Studenter på Avdeling for økonomi og samfunnsfag var lettest å rekruttere, mens rekrutteringen blant samfunnsviterne i Oslo var mest problematisk.

Tabell 7 viser at av de 25 studentene vi fikk negativt svar fra, var 2/3 ikke aktuelle for undersøkelsen enten fordi de studerte i utlandet eller ikke lenger tilhørte populasjonen.

Tabell 7. Frafall/avgang etter årsak. Studenter

Frafall/avgangsgrunn	Antall
1. Ønsket ikke delta	9
2. Var ikke til stede i innsamlingsperioden på grunn av utenlandsstudium	7
3. Tilhørte ikke populasjonen	9
Sum	25

Ca. 1 uke før undersøkelsen startet, mottok studentene en ny henvendelse med angivelse av registreringsperiode og oppmøtested. Denne henvendelsen gikk ut til alle studentene som hadde meldt seg på samt de som ikke hadde svart på den første henvendelsen. Påmeldingsskjemaet i den første henvendelsen inneholdt spørsmål om studentens adresse på studiestedet. Før 2. henvendelse ble sendt ut, ble adressefilen oppdatert med de nye adressene.

I alt 175 studenter eller 88 % fikk to henvendelser.

Rekruttering av de ansatte

De ansatte ble rekruttert ved at de rett etter den skriftlige henvendelsen (sendt ca. 2 uker før datainn-samlingen startet) ble ringt opp for avtale om møtested og møtetidspunkt.

Tabell 8. Oppnådde avtaler. Ansatte

Stratum	Trukket		Oppnådd avtale		Frafall/avgang	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
1.	4		2		2	
2.	4		1		3	
3.	4		2		2	
4.	4		3		1	
5.	4		1		3	
Oslo totalt	20	100	9	45	11	55
6.	4		3		1	
7.	4		3		1	
8.	4		2		2	
9.	4		1		3	
10.	4		2		2	
Agder totalt	20	100	11	55	9	45
Sum	40	100	20	50	20	50

Det ble i alt gjort avtaler med 20 (50 %) av de ansatte. Av disse var 11 (55 %) vitenskapelig ansatte mens 9 (45 %) var administrativt ansatte. De ansatte hadde selv foreslått møtetidspunkt, og all registrering skulle foregå på arbeidsplassen til den enkelte.

Tabell 9. Fravall etter årsak, ansatte

Frafallsgrunn	Antall
1. Ikke å treffe	9
2. Ønsket ikke å delta	1
3. Kunne ikke stille opp den aktuelle dagen	5
4. Tilhørte ikke populasjonen	5
Sum	20

4.0 Analyse av rekrutteringsprosessen

Oppmøte og frafall for studentene

Tabell 10. Studentene: Oppmøte og frafall etter stratum. Antall og prosent

Stratum	Deltok						Deltok ikke								
	Totalt	I alt	Rekruttert		Ikke rekruttert		I alt	Brutt avtale		Nekter		Svarte ikke		Ikke aktuell	
	Antall	Ant	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Ant	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
1.	20	5	4	20	1	5	15	4	20	1	5	9	45	1	5
2.	20	5	4	20	1	5	15	5	25	1	5	7	35	2	10
3.	20	3	3	15	0	0	17	3	15	1	5	9	45	4	20
4.	20	6	4	20	2	10	14	4	20	0	0	9	45	1	5
5.	20	8	6	30	2	10	12	3	15	1	5	7	35	1	5
Oslo 100		27	21	21	6	6	73	19	19	4	4	41	41	9	9
6.	25	10	8	32	2	8	15	3	12	0	0	12	48	0	0
7.	25	12	10	40	2	8	13	3	12	1	4	3	12	6	24
8.	25	10	9	36	1	4	15	2	8	3	12	10	40	0	0
9.	25	15	13	52	2	8	10	4	16	1	4	4	16	1	4
Agd 100		47	40	40	7	7	53	12	12	5	5	29	29	7	7
Sum	200	74	61	30	13	7	126	31	15	9	5	70	35	16	8

Tabell 10 viser at 74 studenter (37 %) deltok i prosjektet mens 126 (63 %) ikke deltok. Dersom vi holder de som ikke var aktuelle utenfor, var svarprosenten blant studentene 40.

Tabell 10 illustrerer rekrutteringsprosessen i sin helhet :

- 1) Av de 200 studentene som ble trukket ut, var det 16 som ikke var aktuelle fordi de ikke lenger tilhørte populasjonen og 9 som ikke ønsket å delta, til sammen 25.
- 2) Av de 175 studentene som gjensto, var det 70 som ikke besvarte henvendelsen vår. Disse studentene har vi altså ingen informasjon om.
- 3) Av de 92 studentene som ønsket å delta (tabell 6), møtte 61 studenter opp, mens 31 brøt avtalen.
- 4) 13 av de 74 fram møtte hadde altså *ikke* svart på henvendelsen vår.

Forskjeller mellom Oslo og Agder:

27 % av studentene trukket fra Universitetet i Oslo og 47 % av Agderstudentene deltok i undersøkelsen. Rekrutteringsarbeidet ga grunnlag for å forvente høyere deltakelse, særlig blant Oslostudentene. At hele 19 av de påmeldte Oslostudentene brøt avtalen var høyere enn forventet.

15 studenter, 10 i Oslo og 5 i Agder møtte opp enten kun utstyrt med originalpublikasjoner eller uten innsamlet materiell. At disse møtte fram, må tilskrives godtgjøringen på 300 kroner. Dette viser at bruk av incitament er også vil være viktig i en storskalaundersøkelse.

På grunnlag av innsamlede data kan vi ikke si noe om kopieringsatferden til de studentene som ikke deltok i prosjektet.

Det ville trolig ha vært bedre å angi konkrete datoer for innsamlingsperioden allerede i den første henvendelsen. Vi kan ikke utelukke at studenter som først hadde meldt seg på, senere måtte avstå fra å delta fordi datoen ikke passet. Dessuten ringte enkelte inn etter at undersøkelsen var avsluttet og sa de hadde glemt avtalen eller trodde avtalen var dagen etter.

Ca. 50 % av studentene i utvalget ble rekruttert gjennom påmeldingsskjemaet. Det høye frafallet gjennom brutte avtaler var uventet og stiller spørsmålstegn ved denne typen «løs rekruttering».

Oppmøte og frafall for de ansatte

Tabell 11. Ansatte: Oppmøte og frafall etter stratum. Antall og prosent

Stratum	Deltok			Deltok ikke							
	Rekruttert		I alt	Brutt avtale		Nekter		Svarte ikke		Ikke aktuell	
Antall	Antall	Prosent	Ant	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
1. 4	1	25	3	1	25	0	0	1	25	1	25
2. 4	1	25	3	0	0	1	25	1	25	1	25
3. 4	2	50	2	0	0	1	25	1	25	0	0
4. 4	3	75	1	0	0	0	0	1	25	0	0
5. 4	1	25	3	0	0	2	50	0	0	1	25
Oslo 20	8	40	12	1	5	4	20	4	20	3	15
6. 4	3	75	1	0	0	0	0	0	0	1	25
7. 4	3	75	1	0	0	0	0	1	25	0	0
8. 4	2	50	2	0	0	0	0	1	25	1	25
9. 4	1	25	3	0	0	1	25	2	50	0	0
10. 4	2	50	2	0	0	1	25	1	25	0	0
Agd 20	11	55	9	0	0	2	10	5	25	2	10
Sum 40	19	48	21	1	3	6	15	9	23	5	12

Tabell 11 illustrerer at av de 40 ansatte som ble trukket ut, ble halvparten rekruttert. Senere måtte én avtale utgå, men likevel ble det en oppslutning på 19 (48 %) av 40. Dersom vi holder ansatte som ikke tilhørte populasjonen utenfor, var svarprosenten 54.

Oppslutningen blant de ansatte var altså langt bedre enn for studentene *til tross for* fravær av incitamenter.

Resultatene illustrerer at rekruttering over telefon nok har virket mer forpliktende enn postal rekruttering.

Oppmøtet ved kopimaskinene

Tabell 12. Oppmøtet ved kopimaskinene. Antall

Stuedsted	Bygning	Gjennomførte intervju	Årsvolum 1995
1. Oslo	Geologibygningen	8	180.000
2. Oslo	Geitmyrsveien 71	5	6.000
3. Oslo	Urbygningen	10	48.000
4. Oslo	Sognsvannsveien 9	8	90.000
5. Oslo	Informatikkbygget	3	100.000
6. Oslo	Eilert Sundt høyblokk	22	300.000
7. Oslo	Niels Treschow	17	132.000
8. Grimstad	Grooseveien 36	10	53.269
9. Arendal	Sykehusveien 4	5	-----
10. Kristiansand	Tordenskjoldsgt. 65	12	70.809
Sum		100	

10 intervjuere ble fordelt på hver sin kopimaskin for å observere og registrere hva som ble kopiert i løpet av én arbeidsdag (0900 - 1400). Intervjuerne ble utstyrt med synlig legitimasjon. De hadde dessuten med seg et informasjonsbrev som ble delt ut til studenter og ansatte som ville vite hva undersøkelsen gikk ut på.

Tabell 12 ovenfor viser at det var mest trafikk ved kopimaskinene på det samfunnsvitenskapelige og det historisk filosofiske fakultetet i Oslo.

Tilstrømmingen til kopimaskinene var forbausende liten sammenlignet med hva man på forhånd antok. Noen av studentene som kom til kopimaskinene, hadde ikke tid til å delta i undersøkelsen, men stort sett har intervjuerne meldt om interesserte og velvillige respondenter ved kopimaskinene.

5.0 Feilkilder og usikkerhet i resultatene

5.1. Utvalgsskjevhet

1. Registerproblematikken: Nye og ferdigutdannede studenter.

På undersøkelsestidspunktet var SSBs utdanningsregister a jour pr. 1. oktober 1995.

Dette førte til at studenter som hadde påbegynt studiet vår-96 eller høst-96 ikke er kommet med.

I Oslo er altså *de to siste semesterkullene ikke representert*. For profesjonsstudiene ved Agder er det i første rekke studentkullet som begynte høst-96 som ikke er representert.

I tillegg til at studenter som nettopp er begynt ikke er representert i trekkegrunlaget, blir det også problemer med at det trekkes studenter som er ferdige med sitt studium eller som har skiftet studie-sted på undersøkelsestidspunktet. Det er ikke uvanlig å begynne på studiene ved en distriktshøgskole og senere fullføre dem ved et universitet.

Det oppstår dessuten problemer med å stratifisere et eldre trekkgrunnlag, når studenter skifter mellom ulike fakulteter/avdelinger. En student som pr. høst-95 tilhørte Det Samfunnsvitenskapelige fakultetet kan pr. høst -96 ha søkt seg inn på Juridisk Fakultet.

2. Adresseproblematikken: Hvilke studenter får vi ikke tak i ?

Studenter er en samfunnsgruppe som det tradisjonelt sett er vanskelig å oppspore. Etter loven om folkeregistrering skal ugifte studenter som flytter for å ta utdanning *ikke* melde adresseforandring i Folkeregisteret. De regnes således som bosatt på foreldrenes eller pårørendes adresse. Følgelig inneholder ikke utdanningsregisteret oppholdsadresse på studiestedet.

Studentene ble i denne undersøkelsen rekruttert gjennom et påmeldingsskjema sendt til foreldreadresen. Dette skjemaet ga studentene mulighet til å påføre adresse på studiestedet. De studentene som *ikke* svarte på henvendelsen, kan enten ikke ha mottatt brevet i det hele tatt, eller ha motsatt seg eller glemt undersøkelsen. Det er dessuten mulig at de ikke lenger tilhører populasjonen.

Det viste seg at rekrutteringen blant universitetsstudentene var lavere enn blant distriktstudentene. Dette *kan* i noen grad skyldes adresseproblematikken. Ved distriktsskolene må man anta at studentenes hjemstedsadresse i større grad sammenfaller med studieadressen enn tilfelle er ved universitetene. Distriktsskolene rekrutterer i første rekke regionalt, mens universitetene rekrutterer i større grad fra hele landet.

3. Studentoppmøtet - Større frafall i Oslo sammenlignet med Agder.

I tillegg til at Oslo-studentene var vanskeligere å rekruttere, var de også mer tilbøyelige til å bryte avtaler. 48 % av Oslo-studentene som svarte positivt på den første henvendelsen brøt sine avtaler. Tilsvarende andel av Agder-studentene var 23 %. Studentene ved Det samfunnsvitenskapelige fakultetet hadde størst frafall. Studiene på Medisin og Odontologi (stratum 2) inneholder lengere praksisperioder og krever dessuten obligatorisk frammøte til enkelte forelesninger. Vi kan ikke utelukke at frafallet i denne gruppen skyldes at det var vanskelig å finne ledig tid i løpet av denne ene dagen.

4. Tidspunktet for undersøkelsen - representativt for studieåret ?

Ved Tannlegehøgskolen ble det nevnt at innsamlingsperioden var lite representativ for anskaffelse og forbruk av kopier ellers i året. Uken i forveien hadde aktiviteten rundt anskaffelse av materiell vært mye større. For resten av universitetet i Oslo virket perioden stille. Mange studenter var bare i startfasen, og hadde ikke kjøpt eller kopiert noe ennå.

I Agder syntes studentene å ha kommet ordentlig i gang.

5.2. Innsamlings- og bearbeidingsfeil

I denne undersøkelsen foregikk registreringen på stedet. Intervjuerne hadde ved hjelp av kurs og instruks fått veiledning i hvordan materialet skulle klassifiseres. Likevel oppstod det flere tvilstilfeller underveis. Det var ofte vanskelig å skille de ulike kildene fra hverandre, særlig i kompendiene der det tydelig var benyttet mange ulike kilder. Det var også vanskelig å skille utgitte og ikke- utgitte verk fra hverandre.

Dessuten var det vanskelig å finne opphavspersons bostedsland og verkets utgivelsesland når en bare hadde et par sider fra verket for hånden. Her ble det noe gjetting og mye «vet ikke». I noen tilfeller oppstod det også tvil om opphavspersonen *var* ansatt på lærestedet.

Prosjektet inneholdt forholdsvis små muligheter for bearbeidingsfeil. Intervjuerne registrerte på stedet og det er gjort få omkodinger underveis.

6.0. Intervjuernes evaluering av prosjektet

Evalueringsskjema til intervjuerne

Intervjuernes erfaringer fra datainnsamlingen ble vurdert som svært nyttige for å vurdere observasjon og selvadministrert innsamling av materiell som metode.

Rett etter at datainnsamlingen var avsluttet, ble det sendt ut et 2-siders skjema til intervjuerne for å få synliggjort deres inntrykk av datainnsamlingen. Evalueringen belyste blant annet følgende:

1. Observasjon ved kopimaskinene

Teknisk fungerte denne metoden greit. Å registrere på stedet ved hjelp av bærbare PC-er ble ikke oppfattet som noe problem. I noen tilfeller var skjøteledning imidlertid nødvendig, men dette var blitt ordnet greit.

Studentene var stort sett positive til å delta. Litt vegring var det imidlertid blant studenter som kopierte til privat bruk. Tilstrømmingen til maskinene var relativt moderat og ga derfor ikke forventet uttelling. 100 oppmøtte studenter fordelt på 10 kopimaskiner, ga et beskjedent analysegrunnlag. Noen av studentene nevnte at denne perioden var lite representativ for studieåret.

2. Registrering av studentenes oppsamlet materiell

Få studenter møtte fram. Det kan ikke utelukkes at mange av avtalene ble brutt fordi studentene ikke *kunne* møte opp i løpet av denne ene dagen. Plakater i gangene skulle gjøre grupperommene lett tilgjengelig for studentene. Det antas at alle som ville delta, fant fram til seminarrommene.

Siden det ikke var gjort spesifikke avtaler om møtetid for hver enkelt student, kom studentene i bolker, gjerne mellom to forelesninger. Dette oppsto en del køproblemer når flere studenter møtte opp samtidig.

Et enda større problem var at noen studenter møtte opp på feil sted. Dette viste seg å være studenter som hadde blitt stratifisert etter et annet fakultet/avdeling enn det de tilhørte nå. Studentene kan ha skiftet studier underveis, eller så har de blitt stratifisert feil.

Studentene hadde tilsynelatende ikke forhåndssilt materiellet bevisst. De så ut til å stille opp med det materiellet de hadde anskaffet seg. Hvorvidt studentene hadde *glemt* noe, har vi ikke data om. Dette kunne ha blitt belyst gjennom et enkelt oppfølgingsspørsmål.

3. Avtalene med de ansatte

Denne avtaleformen fungerte bedre enn for studentene, Hver enkelt ansatt ble oppringt på forhånd og hadde dermed fått veiledning i hva de skulle samle på og hvordan de ellers skulle forholde seg. Denne formen for rekruttering virket nok mer forpliktende, dessuten ble eventuelle misforståelser oppklart før innsamlingsperioden.

Noen intervjuere kommenterte at timeplanen for denne dagen ikke utnyttet deres kapasitet. Tidsplanen var imidlertid vanskelig å beregne optimalt, fordi det var stor fysisk avstand mellom noen av møtestedene.

7.0 Forslag til organisering av datainnsamlingen i en storskalaundersøkelse

1. Hvordan få høyere svarprosent blant studentene ?

Forslag: Mer forpliktende rekruttering

- * Det ble under rekrutteringen oppnådd avtale med 92 av 200 studenter eller 46 %
- * Bare 25 stykker eller 12 % oppga at de ikke ønsket eller kunne delta
- * Blant de 83 studentene som ikke svarte på henvendelsen vår, ligger et betydelig purrepotensiale

Det er realistisk å forvente et nettoutvalg lik halvparten av bruttoutvalget. For å sikre tilfredsstillende svarprosent blant studentene, kan det være nødvendig å organisere påminning/purring over telefon.

Forslag: Strekke registreringsperioden over et lengre tidsrom, eventuelt flere registreringsperioder

- * Av de 92 studentene vi gjorde avtale med, var det 31 eller 1/3 som brøt avtalene. Det var valgt bare én enkelt dag for oppmøte. Da studentene sendte inn påmeldingsskjema, visste de ikke *når* innsamling og registrering skulle finne sted.

Dersom vi hadde lagt registreringsperioden over en hel uke, eller under rekrutteringen hadde lagt opp til at studenten selv kunne velge ukedag for «intervju», kunne vi til en viss grad forhindre at deltidsstudenter, studenter med obligatorisk frammøte og andre tidsbundne studenter hadde falt fra.

2. Hvordan oppnå at nettoutvalget av studenter får ønsket sammensetning ?

* Oppmøtet blant Oslo-studentene var langt dårligere sammenlignet med Agderstudentene. Intervjuernes erfaringer tydet på at studiene ikke hadde kommet skikkelig i gang ved Universitetet i Oslo. Man kan også tenke seg at en slik undersøkelse lettere lar seg gjennomføre ved en høyskole, som jo består av færre studenter på hvert lærested, sammenlignet med et universitet. Bak dette ligger en antagelse om at jo lettere informasjon om en slik undersøkelse spres, desto flere vil interessere seg for og delta i prosjektet.

Forslag: Sikre et tilstrekkelig stort nettoutvalg og sannsynliggjøre at frafallet er tilfeldig

Resultater og erfaringer fra piloten skaper grunnlag for å måtte regne med 50 % frafall i en slik type student/ansatt-undersøkelse. En slik vurdering kan stille krav til å sannsynliggjøre at frafallet er tilfeldig, eller et behov for å kontrollere frafallet.

3. Hvordan lette utvalgstrekkingen av studenter og ansatte ?

* Pilotundersøkelsen avdekket komplikasjoner i forbindelse med å trekke ansatte. Det ble nødvendig å ta i bruk manuelle trekkerutiner for å sikre riktig sammensetning av utvalget.

Forslag: To-trinns trekkeprosedyre

I en storskalaundersøkelse kan man tenke seg at det først blir trukket et utvalg institusjoner, og i neste trinn trekker man fra institusjonenes oppdaterte registre/lister over studenter og ansatte.

Bruk av en slik to-trinns metode vil være avhengig av hvor mange institusjoner som trekkes.

8. Analyse av data

8.1. Oppsummering

Vi har analysert de to innsamlingsmetodene hver for seg:

- De forhåndsrekrutterte studentene og ansatte (personundersøkelsen)
- Oppmøte ved kopimaskinene (maskinundersøkelsen)

Hovedmålene ved analysen er å:

- Finne fram til hvilken av de to undersøkelsene(eller begge) som er nødvendige som grunnlag for å beregne kopiomfanget av vederlagspliktig materiale ved universitetene og høyskoler.
- Lage en utvalgsplan
- Lage et estimeringsopplegg

I analysen av de to undersøkelsene har det for personundersøkelsen ikke blitt regnet ut estimer og utvalgsstørrelse direkte for en stratifisert estimator på grunn av manglende data, mens dette er gjennomført for maskinundersøkelsen. Vi regner det som sannsynlig at de funnene vi har gjort for maskinundersøkelsen kan overføres til en personundersøkelse.

Fra personundersøkelsen har vi gjort to viktige funn:

- (i) Andelen vederlagspliktig materiale varierer kraftig mellom studenter, vitenskapelig ansatte og administrativt ansatte
- (ii) Studentene kopierer betydelig utenfor lærestedene.

Fra maskinundersøkelsen har vi i tillegg at usikkerheten reduseres betydelig ved å ta hensyn til fag/lærested(stratifisere) i estimeringsopplegget.

Til sammen tilsier dette at vi må gjennomføre en **personundersøkelse** der det:

- Skilles mellom **studenter**, **vitenskapelig ansatte** og **administrativt ansatte**
- Det skilles mellom studentenes **egen kopiering på lærestedet**, studentenes **egen kopiering utenfor lærestedet** og **kopier** som er **mottatt fra lærestedet**

Her har vi et ytterligere problem siden kopiene som studentene mottar kan deles i tre typer:

- (a) Kopier på fagområdets egne kopimaskiner
- (b) Kopier på lærestedets sentrale maskiner(kopisenter)
- (c) Kopier på eksterne maskiner

Dersom vi kan anta at det ikke er noen vesentlig forskjell i andel vederlagspliktig materiale mellom disse tre kildene er det kun nødvendig å hente inn opplysning om fordelingen av kopier mellom disse tre kildene og bruke den observerte andelen vederlagspliktig materiale for utdelte kopier samlet. Dersom det ikke er tilfelle er det nødvendig med en egen undersøkelse for kopier på lærestedenes kopisentra og det som kopieres eksternt.

Det må også antas at studenter og ansatte kopierer kun på kopimaskinene ved eget fagområde slik at estimeringen gjennomføres ved å stratifisere med hensyn på fagområde.

For studentene vil en måtte beregne omfanget av kopiering utenfor lærestedet på grunnlaget av beregnet mengde kopiering for studentene på lærestedene.

Det anbefales også at en i estimeringsopplegget skal utnytte sammenhengen mellom antall fysiske sider som er kopiert og antall originalsider som disse kommer fra for å dra nytte av kjennskapen til totalt antall fysiske sider som er kopiert ved de enkelte kopimaskiner summert for fagområder og læresteder. Dette for å redusere feil spesielt på grunn av frafall og varierende mengde kopiering fordelt over året.

8.2. Forslag til utvalgsplan

Forslag til utvalgsstørrelse:

- Det anbefales et *nettoutvalg* på 1 500 personer, 1200 studenter og 300 ansatte, 150 administrative og 150 vitenskapelige ansatte.

Forslag til stratifisering:

- Universiteter, statlige høyskoler og vitenskapelige høyskoler
- Fagområder innenfor hvert uttrukket lærested (to-sifret utdanningskode, standard for utdanningsgruppering)
- Studenter, vitenskapelig ansatte og administrativt ansatte
- Studentene stratifiseres/etterstratifiseres i to grupper 1-5 vekttall pr. semester og minst 6 vekttall pr semester.

Forslag til trekkemetode:

- Trekke i to trinn, først læresteder og deretter personer innenfor hvert fagområde, basert på lokale registre.
- 2 universiteter, 3 statlige høyskoler og 2 vitenskapelige høyskoler
- Utvalget fordeles utover sju 14-dagers perioder, se tabell V.9

Nødvendige opplysninger om studentenes kopiering:

- Det er nødvendig å skille mellom egen kopiering på lærestedet, egen kopiering utenfor lærestedet og mottatte kopier.

Nødvendige opplysninger om utleverte kopier til studentene:

1. Kjenne årsvolum utlevert kopiert materiale fordelt på fagområdenes egne maskiner, lærestedets sentrale kopimaskiner og eksterne kopimaskiner.
2. Kjenne til andel vederlagspliktig materiale for kopier på sentrale og eksterne maskiner.

Estimeringsmetode:

3. Stratifisert rateestimator for kopieringen på fagområdets egne maskiner, se avsnitt 8.6
4. Studentenes egen kopiering utenfor lærested og utleverte kopier utenfor fagområdets egne maskiner estimeres på grunnlag av 1-3.

8.3. Fordelingen av kopiert materiale på kilder

I tabellene 13-16 har vi sett på fordelingen av kopieringen på kilder og spesielt for personundersøkelsen på forholdet mellom det som kopieres på lærestedet og utenfor lærestedet. I vedleggstabellene V.1-V.4 har vi fordelt kopisidene mer detaljert på kildetyper.

Tabell 13 Antall kopierte sider i personundersøkelsen fordelt på vederlagspliktig/ikke vederlagspliktig materiale.

Kildetype	Antall pers. som har kopiert fra kilden	Antall sider kopiert	Gjennomsnitt	Standardavvik for ant. sider	Andel sider i %
Vederlagspliktig materiale	62	4 736	50,92	96,88	75,95
Ikke vederlagspliktig	52	1 500	16,13	65,47	24,05
Sum		6 236			100,00

Tabellen er laget på grunnlag av data fra 93 personer (74 studenter og 19 ansatte). Med antall sider kopiert menes antall originalsider multiplisert med opplaget. Totalt antall fysiske kopisider ble 4798.

Tabell 14 Antall kopierte sider for maskinundersøkelsen fordelt på vederlagspliktig/ikke vederlagspliktig materiale.

Kildetype	Antall pers. som har kopiert fra kilden	Antall sider kopiert	Gjennomsnitt	Standardavvik for ant. sider	Andel sider i %
Vederlagspliktig materiale	42	2 182	23,72	96,88	54,91
Ikke vederlagspliktig	52	1 792	19,48	114,66	45,09
Sum		3 974			100,00

Tabellen er laget på grunnlag av 92 observasjoner, dvs vi har 92 intervjuer der det ble foretatt kopiering. Totalt antall fysiske kopiesider var i dette tilfellet 2819.

Vi har fordelt disse kopiene på studenter, vitenskapelig ansatte og administrativt ansatte og ser av tabell 15 at det er en betydelig forskjell i fordeling på kilder.

Tabell 15 Antall kopierte sider i personundersøkelsen splittet i studenter, vitenskapelig ansatte og administrativt ansatte mhp. vederlagspliktig/ikke vederlagspliktig materiale. Tallene refererer til antall sider i prosent.

	Studenter	Vit. ansatte	Adm. ansatte
Kildetype			
Vederlagspliktig	88,61	19,74	48,24
Ikke vederlagspliktig	11,39	80,26	51,76
Sum	100,00	100,00	100,00
Totalt antall sider kopiert	4866	831	539
Antall personer	74	10	9
Gj. snittlig ant. sider kopiert	65,76	83,10	59,89

Det viser at det er nødvendig å skille mellom studenter, vitenskapelig ansatte og administrativt ansatte når vi skal beregne mengden av vederlagspliktig materiale. Vi ser også at det er forholdsvis liten forskjell i kopimengden mellom de tre gruppene.

Til slutt har vi også sett på omfanget av kopieringen utenfor lærestedet for studentene.

Tabell 16 Sidenes fordeling på kildetype og kopieringssted. Studenter.

	På lærestedet	Annet
Kildetype		
Vederlagspliktig	1 483	1 050
Ikke vederlagspliktig	122	38
Sum	1 605	1 088

Studentene kopierte totalt 4 866 sider i undersøkelsen. For 2173 sider er kopieringsstedet ukjent, det vil si at dette antakelig er lik mengden av utlevert materiale.

8.4. Rateestimering

Siden det er en betydelig grad av sammenheng mellom antall originalsider og antall fysiske kopisider har vi valgt å bruke rateestimatoren for begge undersøkelsene.

Raten, rateestimatoren, variansestimatore og det relative standardavviket er definert som følger:

$$(1) \quad \hat{R}_j = \frac{\sum_{i=1}^n y_{ij}}{\sum_{i=1}^n x_i}$$

$$(2) \quad \hat{t}_j = \hat{R}_j \cdot X_0$$

der

j er indeks for vederlagspliktig/ikke vederlagspliktig, $j=1,2$

i er indeks for personer

n er antall personer i utvalget, 78 i personundersøkelsen og 92 i maskinundersøkelsen

y_{ij} er antall originalsider fra kilde j kopiert av person i . Det regnes som det samme å kopiere en originalsider i m eksemplarer som å kopiere m forskjellige originalsider i ett eksemplar hver.

x_i er antall fysiske sider person i har fått ut av kopimaskinen.

X_0 er totalt årlig kopivolum i 95 for de ti maskinene som var med i maskinundersøkelsen.

Merk at både x_i og y_{ij} tar hensyn til hvor mange eksemplarer som kopieres.

Variansen til $\hat{t}_j$ estimeres med

$$(3) \quad \hat{V}(\hat{t}_j) = \frac{(X_0)^2}{\left(\sum_{i=1}^n x_i\right)^2} \frac{n}{n-1} \sum_{i=1}^n (y_i - \hat{R}_j x_i)^2$$

Det relative standardavviket estimeres med

$$(4) \quad \hat{r}(\hat{t}_j) = \frac{\hat{S}(\hat{t}_j)}{\hat{t}_j}, \text{ der } \hat{S}(\hat{t}_j) = \sqrt{\hat{V}(\hat{t}_j)}$$

Siden $\hat{t}_j$ er en konstant ganger $\hat{R}_j$ er det relative standardavviket til $\hat{R}_j$ lik det relative standardavviket til $\hat{t}_j$. Totalen X_0 faller bort i disse formlene, derfor kan de brukes også i personundersøkelsen der vi ikke kjenner X_0 .

La $n(p)$ være antall observasjoner som er nødvendig for å oppnå et relativt standardavvik på p prosent. Vi har estimert $n(p)$ på følgende måte:

$$\hat{n}(p) = \frac{(\hat{r}(\hat{t}_j) \cdot 100)^2}{p^2} \cdot n \quad (9)$$

Denne formelen tar ikke hensyn til at populasjonen er endelig, så vi overestimerer $n(p)$. Det er ikke mulig å korrigere for dette siden vi ikke kjenner populasjonsstørrelsen i noen av undersøkelsene. Begge populasjonsstørrelsene er imidlertid så store at dette ikke spiller noen vesentlig rolle.

Formlene er stilt opp for en enkel estimator, men for en stratifisert estimator vil prinsippet være at en regner innenfor hvert strata (fagområde/lærested) på samme vis som for formlene ovenfor og summerer deretter over strata.

8.5. Analyse

I personundersøkelsen var det 15 registrerte personer som ikke hadde kopiert noe. Disse ble tatt ut av datamaterialet fordi de ikke ville gi noe informasjon til estimatorene og tallene forøvrig. I maskinundersøkelsen var det registrert 8 personer som hadde kommet til maskinen men ikke kopiert noe. Disse er tatt ut av samme grunn som for personundersøkelsen. Vi har derfor operert med 92 personer mot 100 i tabellene foran.

I estimeringsberegningene har vi som tidligere nevnt ikke stratifisert med hensyn på lærested og fagområder (personundersøkelsen), mens vi for maskinundersøkelsen har vi sammenliknet en enkel estimator med en stratifisert der det tas hensyn til lærested og kopimaskiner.

For maskinundersøkelsen har vi estimert en total (**t**) for totalt årlig kopivolum for vederlagspliktig/ikke vederlagspliktig materiale.

Denne totalen er et estimat for totalt årlig kopivolum for de 10 utplukkede maskinene, så tallet i seg selv er ikke betydningsfullt. Det interessante er usikkerheten tilknyttet estimatoren og utvalgstørrelsen på populasjonen for å oppnå presise nok tall som er beregnet for den påfølgende undersøkelsen.

For personundersøkelsen er kun raten som er beregnet da vi ikke hadde noe totalt kopivolum å blåse estimatoren opp med. Allikevel får vi beregnet de relative standardavvikene.

I begge analysene er estimatene for relativt standardavvik store. Dette fører til at anslagene på nødvendig antall observasjoner for å oppnå ønsket relativt standardavvik også blir store. I personundersøkelsen må en observasjon tolkes som en person observert i tre dager. I maskinundersøkelsen er en observasjon en person observert fra han kommer til kopimaskinen til han går igjen. Hvis han kommer tilbake senere blir han en ny observasjon.

De relative standardavvikene er grovt sett noe mindre i personundersøkelsen enn i maskinundersøkelsen. Dette kommer antageligvis av at en i personundersøkelsen registrerte hva hver person hadde kopiert i løpet av tre dager, mens en i maskinundersøkelsen bare registrerte hva personen kopierte der og da. Det er altså mer informasjon i hver observasjon i personundersøkelsen.

Vi har som tidligere nevnt brukt rateestimatorer i begge analysene. Raten er forholdet mellom antall originalsider kopiert fra en gitt kildetype og antall fysiske sider kopiert. Dersom dette forholdet er noenlunde konstant fra person til person vil raten (og følgelig totalen) bli estimert presist. Dersom en ser mer detaljert på kildetyper øker behovet for stort utvalg betydelig dersom en skal ha presise estimatorer. Dette skyldes at en godt kan kopiere mange fysiske sider, men ingen originalsider fra f.eks. kompendium. For disse observeres da verdien null, mens forventet verdi (dvs rate multiplisert med antall fysiske sider) er forskjellig fra null. De personene som kopierer fra kompendium har en tendens til å kopiere bare fra kompendium, dvs at det blir da stor variasjon fra person til person. Denne store variasjonen fra person til person fører til et upresist anslag på raten. Ettersom det er vanlig å kopiere fra bare en eller to kildetyper er dette et problem ved estimering av alle ratene.

Tabell 17. Beregning av estimat og utvalgsstørrelse for personundersøkelsen. Kopierte sider fordelt på vederlagspliktig/ikke vederlagspliktig materiale.

Kildetype	Antall pers.	Antall sider	Andel sider i %	Estimat for rate	Estimat for relativt st. avvik i %	Ant. obs. nødvendig		
						2%	5%	10%
Vederlagspliktig	62	4 736	75,95	0,987	15,11	4 453	712	178
Ikke vederlagspliktig	52	1 500	24,05	0,312	35,36	24 379	3 900	975
Sum		6 236	100,00					

Vi ser av tabell 17 at raten for vederlagspliktig materiale estimeres mer presist enn for ikke vederlagspliktig. Dette skyldes at sammenhengen mellom antall originalsider og antall fysiske kopisider er sterkere for vederlagspliktig materiale enn for ikke vederlagspliktig.

Når det gjelder antall observasjoner som er nødvendig for å få en estimator med et signifikansnivå på for eksempel 2 %, er det ikke tatt hensyn til at det er et endelig antall studenter og ansatte ved universitetene. Sidene tallene refererer til antall studenter og ansatte multiplisert med tre kopidager blir allikevel utvalgstallet forholdsvis lite sammenliknet med populasjonstallet, dvs antall ansatte og studenter multiplisert med antall kopidager i året.

Vi ser at det bare er estimert en rate for hver kildetype og ingen rateestimator. Dette er fordi vi ikke hadde noe totalt kopivolum å blåse opp estimatorene med. Allikevel er det relative standardavviket som er interessant.

Dersom vi ønsker en estimator med et relativt standardavvik på 2% betyr det at det er behov for data fra 4 453 personers kopiering over 3 dager. Dersom vi for hver person i stedet observerer kopimengden over to uker, dvs 10 dager kan antall personer reduseres til 1 336 personer.

For maskinundersøkelsen har vi beregnet usikkerhet og utvalgsstørrelse for både en enkel estimator og en stratifisert estimator der det tas hensyn til fag og lærested(dvs egentlig maskin).

Tabell 18 Beregning av estimat og utvalgsstørrelse for maskinundersøkelsen. Ikke stratifiserte estimater. Sidene er fordelt på vederlagspliktig/ikke vederlagspliktig materiale.

Kildetype	Antall pers.	Antall sider	Andel sider i %	Estimat for total	Estimat av relativt st. avvik i %	Ant. obs. nødvendig		
						2%	5%	10%
Vederlagspliktig materiale	42	2 182	54,90	714 880	31,26	22475	3596	899
Ikke vederlagspliktig	52	1 792	45,05	587 105	43,94	44 403	7 104	1 776
Sum		3 974	100,00					

Tabell 19 Beregning av estimat og utvalgsstørrelse for maskinundersøkelsen. Stratifiserte estimater. Sidene er fordelt på vederlagspliktig/ikke vederlagspliktig materiale.

Kildetype	Antall pers.	Antall sider	Andel sider i %	Estimat for total	Estimat av relativt st. avvik i %	Ant. obs. nødvendig		
						2%	5%	10%
Vederlagspliktig materiale	42	2 182	54,90	1 067 996	11,49	3 036	485	121
Ikke vederlagspliktig	52	1 792	45,05	279 493	26,94	16 695	2 671	667
Sum		3 974	100,00					

Vi ser av tabell 19 sammenliknet med tabell 18 at utvalgsstørrelsen reduseres til under en sjuendedel for vederlagspliktig materiale når vi stratifiserer med hensyn på kopimaskiner, mens utvalget reduseres til en tredjedel for ikke vederlagspliktig.

8.6. Vurderinger

I tabell 20 og 21 er resultatene av analyser der vi ser på forskjeller mellom kopimaskiner(maskinundersøkelsen) og fagområder(personundersøkelsen)gjengitt. I begge tilfeller ser vi klare forskjeller og det viser at en både må lage en stratifisert utvalgsplan og bruke en stratifisert estimator. I vedleggstabellene V.7 og V.8 er tilsvarende analyser gjennomført for kildetyper.

8.6.1. Personundersøkelsen

Ettersom vi har hatt lite datamateriale er det få personer som har kopiert når vi ser på hver enkelt kilde for seg, se vedleggstabell V.7. Det er ingen som har kopiert noe fra kildetyperne kopioriginal eller noteblad, og vi har derfor ikke fått noen estimater for disse kildetyperne. For kildetyperne sangbok, avis, månedsblad og andre tidsskrifter og blad er det observert 1 person innenfor hver kilde som har kopiert noe. For den sistnevnte gruppen er det relative standardavviket i underkant av 100%. Usikkerheten blir stor med kun en observasjon. Videre ser vi fra tabell V.7 at for kildetyperne lærebok, fagbok, kompendier og ikke forlagsprodusert materiale har vi flest observasjoner og også flest antall kopierte originalsider. Jo flere antall originalsider som kopieres, jo mer presise blir rateestimatene.

Vi ser av tabell 20 at det er en betydelig reduksjon av relativt standardavvik når vi tar hensyn til lærested og fag.

Tabell 20 Regresjoner fra personundersøkelse for vederlagspliktige og ikke vederlagspliktige kopier

	Modell:	Ingen strata		Modell:	Stratifikering	Fag og Lærested
	Forklaringegrad	Relativt stand.avv.	Standardavvik	Forklaringegrad	Relativt stand.avv.	Standardavvik
kopityper						
Vederlagspliktige	0,31	308,65	59,36	0,77	209,99	40,38
Ikke vederlagspliktige	0,43	129,12	78,40	0,87	74,12	45,01

8.6.2. Maskinundersøkelsen

Vi ser av vedleggstabellen V.8 at for kildetyperne leksikon, skjønnlitteratur, sangbok, månedsblad og offentlige publikasjoner er det ingen som har kommet til maskinene for å kopiere noe. Det er derfor ingen estimater for disse kildetyperne. Det er observert 1 person som har kommet og kopiert noe for kildene kopioriginal, avis og fagpresse. Her er det relative standardavviket over 100% som er meget høyt. Klart flest observasjoner har vi for kilden ikke forlagsprodusert materiale med 52 personer som har kopiert noe og tilsammen 1 792 originalsider. Allikevel er det relative standardavviket nær 43%.

Som i personundersøkelsen er det ikke tatt hensyn til endelig populasjon, og vi har fått store utvalgsstørrelser.

Vi ser av tabell 21 at relativt standardavvik reduseres betydelig når vi tar hensyn til kopimaskin.

Tabell 21 Regresjoner fra maskinundersøkelsen for vederlagspliktige og ikke vederlagspliktige kopier

	Modell:	Ingen strata		Modell:	Stratifikering	Kopi-maskiner
	Forklaringegrad	Relativt stand.avv.	Standardavvik	Forklaringegrad	Relativt stand.avv.	Standardavvik
kopityper						
Vederlagspliktige	0,52	411,12	80,08	0,31	264,35	62,70
Ikke vederlagspliktige	0,95	139,86	27,24	0,76	176,79	41,21

Vedleggstabeller

Tabell V.1 Antall kopierte sider i personundersøkelsen fordelt på kildetyper

Kildetype	Antall pers. som har kopiert fra kilden	Antall sider kopiert	Gjennomsnitt	Standardavvik for ant. sider	Andel sider i %
Lærebok	36	1 635	17,58	68,29	26,22
Kopioriginal	0	0	0,00	0,00	0,00
Fagbok	23	930	10,00	41,52	14,91
Leksikon	4	10	0,11	0,56	0,16
Skjønnlitterært originalverk	4	257	2,76	17,45	4,12
Noteblad	0	0	0,00	0,00	0,00
Sangbok	1	20	0,22	2,07	0,32
Avis	1	5	0,05	0,52	0,08
Vit. tidsskr.	3	116	1,25	8,86	1,86
Tidsskrift med alm.kult. innhold	3	50	0,54	3,79	0,80
Fagpresse	4	76	0,82	5,47	1,22
Månedblad	1	1	0,01	0,10	0,02
Andre tidsskrifter og blad	1	2	0,02	0,21	0,03
Off. publikasjon	10	270	2,90	14,08	4,33
Annet forlagsprod.	4	371	3,99	18,02	5,95
Kompendier	23	993	10,68	34,98	15,92
Ikke forlagsprod.	52	1 500	16,13	65,47	24,05
Sum		6 236			100,00

Tabell V.2 Antall kopierte sider i maskinundersøkelsen fordelt på kildetyper

Kildetype	Antall pers. som har kopiert fra kilden	Antall sider kopiert	Gjennomsnitt	Standardavvik for ant. sider	Andel sider i %
Lærebok	13	281	3,05	9,77	7,07
Kopioriginal	1	2	0,02	0,21	0,05
Fagbok	16	977	10,62	43,12	24,58
Leksikon	0	0	0	0	0,00
Skjønnlitterært originalverk	0	0	0	0	0,00
Noteblad	2	310	3,37	31,28	7,80
Sangbok	0	0	0	0	0,00
Avis	1	3	0,03	0,31	0,08
Vit. tidsskrift	5	463	5,03	40,88	11,65
Tidsskrift med alm.kult. innhold	0	0	0	0	0,00
Fagpresse	1	60	0,65	6,25	1,51
Månedsskrift	0	0	0	0	0,00
Andre tidsskrifter og blad	1	35	0,38	3,65	0,88
Off. publikasjon	0	0	0	0	0,00
Annet forlagsprod.	2	29	0,32	2,92	0,73
Kompendier	4	22	0,24	1,18	0,55
Ikke forlagsprod.	52	1 792	19,48	114,66	45,09
Sum		3 974			100,00

Tabell V.3 Antall kopierte sider i personundersøkelsen splittet i studenter, vitenskapelig ansatte og administrativt ansatte. Tallene er andel sider i prosent.

	Studenter	Vit. ansatte	Adm. ansatte
Kildetype			
Lærebok	33,58	0,12	0,00
Kopioriginal	0,00	0,00	0,00
Fagbok	19,05	0,00	0,56
Leksikon	0,21	0,00	0,00
Skjønnlitt. originalverk	5,28	0,00	0,00
Noteblad	0,00	0,00	0,00
Sangbok	0,41	0,00	0,00
Avis	0,10	0,00	0,00
Vit. tidsskr.	0,78	9,39	0,00
Tidsskr. med alm.kult. innh.	1,00	0,00	0,19
Fagpresse	1,56	0,00	0,00
Månedsblad	0,02	0,00	0,00
Andre tidsskr. og blad	0,00	0,00	0,37
Off. publ.	2,38	6,38	18,74
Annet for- lagsprod.	5,14	0,00	22,45
Kompendier	19,09	3,85	5,94
Ikke forl.prod.	11,36	80,26	51,76
Sum	100,00	100,00	100,00

Tabell V.4 Sidenes fordeling på kildetype og kopieringssted. Studenter.

Kildetype	På lære- stedet	Annet
Lærebok	979	152
Kopioriginal	0	0
Fagbok	113	438
Leksikon	9	0
Skjønnlitt. originalverk	18	117
Noteblad	0	0
Sangbok	0	20
Avis	5	0
Vit. tidsskrift	0	38
Tidsskr. med alm.kult. innh.	16	33
Fagpresse	1	56
Månedsblad	1	0
Andre tidsskrifter og blad	0	0
Off. publikasjon	90	0
Annet forlagsprod.	56	38
Kompendier	163	158
Ikke forlagsproduert	122	38
Sum	1 605	1 088

Tabell V.5 Estimer og utvalgsstørrelse for personundersøkelsen etter kildetype

Kildetype	Antall pers.	Antall sider	Andel sider i %	Estimat for rate	Estimat av relativt st. avvik i %	Ant. obs. nødvendig		
						2%	5%	10%
Lærebok	36	1 635	26,22	0,340	2,94	27 811	7 942	1 112
Kopioriginal	0	0	0,00	0,000	0,00			
Fagbok	23	930	14,91	0,193	2,67	29 340	4 694	1 173
Leksikon	4	10	0,16	0,002	15,91	64 591	10 334	2 583
Skjønnlitt. originalverk	4	257	4,12	0,053	5,27	81 063	12 970	3 242
Noteblad	0	0	0,00	0,000	0,00			
Sangbok	1	020	0,32	0,004	6,76	188 076	30 092	7 523
Avis	1	5	0,08	0,001	8,09	193 181	30 909	7 727
Vit. tidsskr.	3	116	1,86	0,024	7,30	105 661	16 905	4 226
Tidsskr. med alm.kult. innh.	3	50	0,80	0,010	8,36	102 152	16 344	4 086
Fagpresse	4	76	1,22	0,015	5,76	88 600	14 176	3 544
Månedssblad	1	1	0,02	0,0002	8,09	193 181	30 909	7 727
Andre tidsskr. og blad	1	2	0,03	0,0004	8,44	194 169	31 067	7 766
Off. publ.	10	270	4,33	0,056	5,61	53 206	8 513	2 128
Annet forlagsprod.	4	371	5,95	0,077	3,84	41 181	6 589	1 647
Kompendier	23	993	15,92	0,207	2,76	41 181	6 589	1 647
Ikke forl.prod.	52	1 500	24,05	0,312	2,41	21 358	3 417	854
Sum		6 236	100,00					

Tabell V.6 Estimer og utvalgsstørrelse for maskinundersøkelsen etter kildetyper

Kildetype	Antall pers.	Antall sider	Andel sider i %	Estimat for total	Estimat av relativt st. avvik i %	Ant. obs. nødvendig		
						2%	5%	10%
Lærebok	13	281	7,07	92 062	47,55	52 008	8 321	2 080
Kopioriginal	1	2	0,05	655	106,43	260 529	41 684	10 421
Fagbok	16	997	24,58	11 466	47,12	51 062	8 169	2 042
Leksikon	0	0	0,00	0				
Skjønnlitt. originalverk	0	0	0,00	0				
Noteblad	2	310	7,80	101 564	92,87	198 377	31 740	7 935
Sangbok	0	0	0,00	0				
Avis	1	3	0,08	982	106,30	259 869	41 579	4 752
Vit. tidsskr.	5	463	0,00	151 690	71,87	118 813	19 010	
Tidsskr. med alm.kult. innh.	0	0	0,00	0				
Fagpresse	1	60	1,51	19 657	104,46	250 961	40 153	10 038
Månedsskr.	0	0	0,00	0				
Andre tidsskr. og blad	1	35	0,88	11 466	105,99	258 384	41 341	10 335
Off. publ.	0	0	0,00	0				
Annet forlagsprod.	2	29	0,73	9 501	102,81	243 112	38 897	9 724
Kompendier	4	22	0,55	7 207	62,63	90 218	14 435	3 608
Ikke forl.prod.	52	1 792	45,05	587 105	43,94	44 403	7 104	1 776
Sum		3 974	100,00					

Tabell V.7 Regresjoner fra personundersøkelsen etter kildetype.

Kildetype	Modell:	Ingen	Standard-	Modell:	Strati-	Kopi-
	Forkla-	strata		Forkla-	fisering	maskiner
	ringsgrad	Relativt	avvik	ringsgrad	Relativt	Standard
		stand.avv.			stand.avv.	avvik
Lærebok	0,11	334,64	70,15	0,61	263,50	55,23
Kopioriginal						
Fagbok	0,18	344,55	41,08	0,53	310,51	37,02
Leksikon	0,004	478,36	0,61	0,15	523,36	0,67
Skjønnlitt.	0,03	571,59	18,83	0,59	443,95	14,63
originalverk						
Noteblad						
Sangbok	0,03	872,82	2,24	0,84	420,67	1,08
Avis	0,01	883,42	0,57	0,70	573,07	0,37
Vit. tidsskr.	0,01	650,22	9,67	0,46	572,48	8,51
Tidsskr. med	0,02	641,33	4,11	0,76	375,82	2,40
alm.kult. innh.						
Fagpresse	0,05	599,19	5,84	0,77	348,40	3,39
Månedsblad	0,01	883,42	0,11	0,70	573,07	0,07
Andre tidsskr.	0,01	884,82	0,23	0,55	704,74	0,18
og blad						
Off. publ.	0,001	445,20	15,41	0,75	262,69	9,09
Annet for-	0,05	404,54	19,24	0,58	318,65	15,16
lagsprod.						
Kompendier	0,08	287,20	36,56	0,40	275,82	35,11
Ikke	0,31	308,65	59,26	0,77	209,99	40,38
forl.prod.						
Sum						

Tabell V.8 Regresjoner fra maskinundersøkelsen fordelt på kildetyper

Kildetype	Modell:	Ingen	Standard-	Modell:	Strati-	Kopi-
	Forkla-	strata		Forkla-	fisering	maskiner
	ringsgrad	Relativt	avvik	ringsgrad	Relativt	Standard
		stand.avv.			stand.avv.	avvik
Lærebok	0,000 1	321,70	9,83	0,32	293,37	8,96
Kopioriginal	0,000 9	964,03	0,21	0,06	1 029,05	0,22
Fagbok	0,05	395,91	42,04	0,29	380,44	40,40
Leksikon						
Skjønnlitt.						
originalverk						
Noteblad	0,08	894,07	30,12	0,22	911,23	30,70
Sangbok						
Avis	0,000 7	964,14	0,31	0,05	1 038,62	0,34
Vit. tidsskr.	0,30	681,38	34,29	0,76	443,02	33,30
Tidsskr. med						
alm.kult. innh.						
Fagpresse	0,001	964,00	6,29	1,00	0	0
Månedblad						
Andre tidsskr.	0,000 2	964,34	3,69	0,34	866,90	3,30
og blad						
Off. publ.						
Annet for-	0,000 3	931,29	2,93	0,32	847,48	2,67
lagsprod.						
Kompendier	0,002	495,78	1,19	0,41	418,63	1,00
Ikke	0,52	411,12	80,08	0,95	139,85	27,24
forl.prod.						
Sum						

Tabell V.9 Skisse til utvalgsplan, studenter

	20/1-5/2	1/4- 15/4	20/5-5/6	1/7-15-7	20/8-5/9	1/10-15/10	20/11-5/12	Sum
	Startvår	Midtvår	Sluttvår	Sommer	Starthøst	Midthøst	Slutthøst	
UiO	50	50	50	50	50	50	50	350
NTNU	30	30	30	30	30	30	30	210
Stavan	50	50	50	50				200
Agder					50	50	50	150
Bodø	50	50	50					150
NHH	30	30	30	30				120
NLH					30	30	30	90
Sum	210	210	210	160	110	110	110	1270

Seksjon for intervjuundersøkelser

Oslo, juli 1996

Saksbehandler: Anne Sundvoll

Direkte telefon: 22 86 46 90

Kopieringsundersøkelse på universiteter og høyskoler - prøveundersøkelse

I 1997 skal det gjennomføres en undersøkelse om forbruket av kopiert opphavsrettslig beskyttet materiell på universiteter og høyskoler. Formålet er å få bedre kunnskaper om omfanget av kopieringen ved disse utdanningsinstitusjonene. Undersøkelsen skal utføres på oppdrag for Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet og Kopinor.

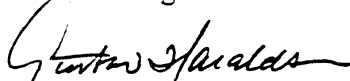
Som et ledd i planleggingen av denne undersøkelsen skal Statistisk sentralbyrå gjennomføre en *prøveundersøkelse* ved to læresteder: Universitetet i Oslo og Høgskolen i Agder. Du er blant de personene som er trukket ut. Deltakelse i prosjektet vil innebære at du i løpet av tre nærmere angitte dager skal ta vare på alt materiell du anskaffer deg (kjøper, får eller kopierer). Kartleggingen skal foregå like etter skolestart i august/september. Du vil senere få tilsendt mer detaljert informasjon om hvordan du skal forholde deg.

Vi ber deg fylle ut og returnere vedlagte skjema snarest mulig. Dette gjelder også for de som ikke vil være med i undersøkelsen. **Alle som deltar vil få en godtgjørelse på kr 300,-.**

Det er frivillig å delta, men vi understreker at dine opplysninger i denne prøveundersøkelsen vil være til stor hjelp til arbeidet med metodisk utforming av hovedundersøkelsen. Alle som arbeider i Statistisk sentralbyrå er underlagt taushetsplikt og behandler personopplysninger etter lovbestemte regler (jf. personregisterloven og Datatilsynets rammekonsesjon for Statistisk sentralbyrå).

Dersom du har noe å spørre om, ber vi deg kontakte ovennevnte saksbehandler. Vi håper på et godt samarbeid og takker på forhånd på hjelpen !

Med vennlig hilsen

Gustav Haraldsen
Seksjonssjef

Anne Sundvoll
Planlegger

Svarskjema - kopiering ved universiteter og høyskoler

Vennligst sett kryss for alternativene som passer

Din status høsten 1996:

Heltidsstudent.....

Deltidsstudent.....

Yrkesaktiv.....

Annet _____

Fag/Studieretning : _____

Adresse som du ønsker å bli
kontaktet på i den aktuelle perioden: _____

_____

Telefon dagtid: _____

Telefon kveldstid: _____

Jeg ønsker å delta i prøveundersøkelsen.....

Jeg ønsker ikke å delta i prøveundersøkelsen.....

Kongens gt. 6
P.b. 8131 Dep.
N-0033 Oslo
Tel.: +47-22 86 45 00
Fax: +47-22 86 49 73

Postgiro/ Postal account:
0801 5053004
Bankgiro/ Bank account:
8200 01 32450

Seksjon for intervjuundersøkelser

Oslo, 21. august 1996

Saksbehandler: Anne Sundvoll

Direkte telefon: 22 86 46 90

Kopieringsundersøkelse på universiteter og høyskoler - prøveundersøkelse

I 1997 skal det gjennomføres en undersøkelse med formål å måle forbruket av kopiert opphavsrettslig beskyttet materiell på universiteter og høyskoler. Undersøkelsen skal utføres på oppdrag for Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementet og Kopinor.

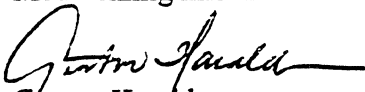
Som et ledd i planleggingen av denne undersøkelsen skal Statistisk sentralbyrå gjennomføre en *prøveundersøkelse* ved to læresteder: Universitetet i Oslo og Høgskolen i Agder. Både studenter, vitenskapelig og administrativt ansatte er trukket ut til å delta. Deltakelse i prosjektet vil innebære at du i løpet av perioden **2. - 4. september** (3 dager) tar vare på alt materiell du anskaffer deg (kjøper, får eller kopierer). Det er viktig at du tar vare på lærebøker og kompendier såvel som løsark.

Den **6. september** vil en av våre intervjuere oppsøke deg på arbeidsplassen og klassifisere materialet. I forkant vil du bli kontaktet for nærmere avtale om tid og sted.

Det er frivillig å delta, men vi understreker at din deltakelse i denne prøveundersøkelsen vil være til stor hjelp i arbeidet med metodisk utforming av hovedundersøkelsen. Alle som arbeider i Statistisk sentralbyrå er underlagt taushetsplikt og behandler personopplysninger etter lovbestemte regler (jf. personregisterloven og Datatilsynets rammekonsesjon for Statistisk sentralbyrå).

Dersom du har noe å spørre om, ber vi deg kontakte ovennevnte saksbehandler. Vi håper på et godt samarbeid og takker på forhånd for hjelpen !

Med vennlig hilsen

Gustav Haraldsen
Seksjonssjef

Anne Sundvoll
Planlegger

Seksjon for intervjuundersøkelser

Oslo, 26. august 1996

Saksbehandler: Anne Sundvoll

Direkte telefon: 22 86 46 90

Kopieringsundersøkelse på universiteter og høyskoler - prøveundersøkelse

I juli sendte vi deg en henvendelse vedrørende en undersøkelse om forbruket av kopiert opphavsrettslig beskyttet materiell ved universiteter og høyskoler. Undersøkelsen utføres på oppdrag for Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementet og Kopinor.

Vi ber deg nå om å ta vare på alt materiell du anskaffer deg (kjøper, får eller kopierer selv) i perioden **2. - 4. september** (3 dager). For oss er det viktig at du tar vare på lærebøker og kompendier såvel som løsark.

For hver bok, kompendium eller løsark du anskaffer deg, ber vi deg fylle ut et opplysningsskjema (disse opplysningsskjemaene følger vedlagt). De ferdig utfylte skjemaene, heftet til materialet det tilhører, tar du med deg til ditt lærested den **5. september** og i løpet av dagen (kl. 08 00 - 16 00) leverer disse til en av våre intervjuere, som vil gjøre en rask klassifisering. Møtestedene er som følger:

Studenter på **Blindern (HF, TF, SV, MN og UV)** møter på Blindern, Fysikkbygningen, rom 102
Studenter på **Medisin og Odontologi** møter i Bygning for Preklinisk Medisin, Sognsvvn 9, rom 1155
Studenter på **Juridisk fakultet** møter i Urbygningen, inngang Universitetsgata, Seminarrommet

Studenter i **Kristiansand** møter i Tordenskjoldsgt. 65, rom 115 V og 115 B

Studenter i **Grimstad** møter i Grooseveien 36, rom 2201

Alle som møter opp og leverer opplysningsskjemaer og materiell, blir belønnet med kr. 300,-.
Hvis det ikke passer med angitt sted, vennligst ta kontakt med ovennevnte saksbehandler.

Vi håper på fortsatt godt samarbeid !

Med vennlig hilsen

Gustav Haraldsen
Seksjonssjef

Anne Sundvoll
Planlegger

Kongens gt. 6
P.b. 8131 Dep.
N-0033 Oslo
Tel.: +47-22 86 45 00
Fax: +47-22 86 49 73

Til studenter og ansatte

Postgiro/ Postal account:
0801 5053004
Bankgiro/ Bank account:
8200 01 32450

Seksjon for intervjuundersøkelser

Oslo, 3. september 1996

Saksbehandler: Anne Sundvoll

Direkte telefon: 22 86 46 90

**Kopieringsundersøkelse ved universiteter og høyskoler -
prøveundersøkelse**

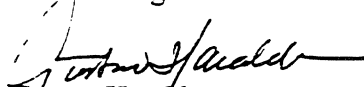
I 1997 skal det gjennomføres en undersøkelse om forbruket av kopiert opphavsrettslig beskyttet materiell ved universiteter og høyskoler. Undersøkelsen skal utføres på oppdrag for Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementet og Kopinor.

Som et ledd i planleggingen av denne undersøkelsen gjennomfører Statistisk sentralbyrå en *prøveundersøkelse* ved to læresteder: Universitet i Oslo og Høgskolen i Agder. Undersøkelsen vil innebære at det på **onsdag 4. september** vil bli utplassert representanter fra SSB og Kopinor ved 10 utvalgte kopimaskiner ved disse lærestedene. Hensikten er å måle forbruket av kopiert materiell hos studenter og ansatte som i løpet av denne arbeidsdagen oppsøker kopimaskinene.

Det er frivillig å delta, men vi understreker at dine opplysninger i denne prøveundersøkelsen vil være til stor hjelp i arbeidet med metodisk utforming av hovedundersøkelsen. Alle som arbeider i Statistisk sentralbyrå er underlagt taushetsplikt og behandler personopplysninger etter lovbestemte regler (jf. personregisterloven og Datatilsynets rammekonsesjon for Statistisk sentralbyrå).

Dersom du har spørsmål om undersøkelsen, kan du gjerne ta kontakt med ovennevnte saksbehandler. Vi håper på et godt samarbeid og takker på forhånd for hjelpen !

Med vennlig hilsen

Gustav Haraldsen
Seksjonssjef

Anne Sundvoll
Planlegger

Instruks til kopieringsundersøkelse ved universiteter og høyskoler

pilot

September 1996 produktnummer 576

1. Innledning.....	s.2
2. Gjennomføring av feltarbeidet.....	s.2
2.0. Forberedelser	s.2
2.1. Første dag	s.2
2.2. Andre dag	s.3
2.3. Tredje dag	s.3
3. Registreringsprogrammet.....	s.4
3.0. IO-listene	s.4
3.2. Registreringsprogrammet	s.4

1. Innledning

Statistisk sentralbyrå skal nå gjennomføre en pilot til en planlagt kopieringsundersøkelse ved universiteter og høyskoler. Undersøkelsen utføres på oppdrag for Kirke-, Utdannings- og Forskningsdepartementet og Kopinor. Formålet med denne piloten er å:

- * Utarbeide og teste datainnsamlingsmetoden i god tid før hovedundersøkelsen starter i 1997
- * På bakgrunn av piloten foreta en simulering av omfanget av hovedundersøkelsen

Bakgrunnen for undersøkelsen er Kopieringsavtalen mellom KUF og Kopinor:

«.....Norske universiteter og høyskoler har inngått en avtale som gir rett til å fotokopiere fra bøker, tidsskrifter, noter, aviser o.l. til bruk i undervisning, administrasjon, forskning og studier. Avtalen er inngått med rettighetshavernes interesseorgan Kopinor på grunnlag av en mønsteravtale forhandlet av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) og Kopinor.....»

KUF og Kopinor ønsker med en kopieringsundersøkelse å måle forbruket av kopiert opphavsrettslig beskyttet materiell ved landets universiteter og høyskoler som et handlingsverktøy for eventuelle endringer i dagens kopieringsavgifter.

2. Gjennomføring av feltarbeidet

2.0. Forberedelser

Dere får 1 time til gjennomlesning av instruks og testing av programmet. Dette fører vi på.

I denne prøveundersøkelsen er det plukket ut to læresteder: Universitetet i Oslo og Høgskolen i Agder. Kopinor vil ha sine representanter til stede ved hvert lærested som skal hjelpe til med klassifiseringen.

2.1. Første dag: Tilfeldige studenter/ansatte ved kopimaskinene

Onsdag 4. september står dere utplassert ved hver deres kopimaskin. I løpet av en arbeidsdag (09 00 - 14 00) skal dere forsøke å rekruttere så mange av de studentene og ansatte som kommer til kopimaskinene som mulig. Dere får et skriv om undersøkelsen, som kan deles ut om nødvendig. Driftskontorene ved hvert lærested har fått beskjed om at dere vil stå ved maskinene.

For hver tilfeldig IO (student/ansatt) som vil delta, skal dere registrere alt materiellet denne personen har kopiert. Henvend dere til IO når IO kommer til kopimaskinen. Klassifiseringen kan gjerne skje mens IO holder på å kopiere. Blir dette vanskelig, spør om IO har litt tid etter han/hun har kopiert.

Kopimaskinene som er trukket ut er:

Høgskolen i Agder:

1. Tordenskjolds gate 65, (ØK/SAMF) Kr.sand, (Utenfor grupperom 115 V)
2. Grooseveien 36, (TEKNIKK) Grimstad (I hallen)
3. Sykehusveien 4, (HELSE/IDRETT)Arendal, (i gamlebygget, ved kantina)

Universitetet i Oslo:

4. Geologibygningen (MN), Oslo, (i kjelleren)
5. Urbygningen (JUS), Oslo, (2. etg)
6. Geitmyrsveien 71 (OD), Oslo, (1. etg. nybygget)
7. Bygning for preklinisk medisin (MED) , Oslo (2. etasje)
8. Informatikkbygningen (MN), Oslo, (2. etg. glasshuset)
9. Eilert Sundts hus (SV), Oslo, (1. etg ved trappa)
10. Niels Treschows hus (HF), Oslo (1. etg ved utgangen)

2.2. Andre dag: Forhåndsrekrutterte studenter

Ved hvert lærested er det trukket ut 100 studenter. Trekkingen er gjort slik at hvert fakultet ved Oslo og hver avdeling ved Agder er representert. Studentene har fått tilsendt et informasjonsbrev og et svarskjema. 25 studenter ønsket ikke å delta i undersøkelsen. 175 studenter ble kontaktet på nytt med henvisning til konkret møtested (møtestedene blir gjennomgått på kurset). Når studentene kommer til de angitte møtestedene **torsdag 5. september**, vil de ha med seg alt materiellet de har samlet inn i perioden 2.-4. september, samt opplysningsskjemaer som de har fylt ut for hver publisjon/ artikkel/ løsar de har anskaffet seg. Opplysningsskjemaene er merket med IO-nummer.

For hver student skal alt materiellet klassifiseres på stedet. Klassifiseringen går ut på å sile ut alle originalpublikasjoner, unntatt kompendiene. En originalpublikasjon kan være en lærebok, et fagtidsskrift o.a. Alle kompendier skal registreres på samme måte som et kopiert sett. I tillegg skal hvert opplysningsskjema registreres. Alle studenter som deltar, blir belønnet med kr 300,- som de får utdelt i en konvolutt. Representanter fra Kopinor vil være til stede og administrere denne utbetalingen.

For at studentene skal finne fram til møtestedene, har vi laget plakater som dere kan sette på døren og et synlig sted ute i gangene.

2.3. Tredje dag: Forhåndsrekrutterte ansatte

Ved hvert lærested er det trukket 20 ansatte (10 administrativt og 10 vitenskapelig ansatte). De ansatte har i likhet med studentene fått beskjed om å samle inn materiell i samme 3-dagersperiode.

Fredag 6. september er satt av til å oppsøke de ansatte. IO-listen inneholder avtaletidspunkter. Møtestedene vil bli gjennomgått på kurset.

For hver ansatt skal alt materiellet klassifiseres. De ansatte har ikke fylt ut noe opplysningsskjema. Alle originalverk siles ut, og kompendier og alt kopiert materiell registreres på samme måte som for studentene.

3. Registreringsprogrammet

3.1 IO-listene

Det blir sendt ut to versjoner av registreringsprogrammet. Den «turkise» versjonen skal benyttes på onsdag 4. september. Her blir IO-nummer tildelt automatisk

Den «røde» versjonen skal benyttes på torsdag 5. (for studentene) og fredag 6. september (for de ansatte). Alle ansatte er angitt med klokkeslett.

3.2. Registreringsprogrammet

Alt materiellet til studentene og de ansatte skal gjennom det samme registreringsprogrammet. Merk: For alle forhåndsrekrutterte studenter (IO-nummer fra 1-200) skal også de medbrakte opplysningsskjemaene registreres. Spørsmålene fra opplysningsskjemaet kommer etter klassifiseringen av kilde.

3.2.1. Innledning

Innledningsteksten er beregnet på de tilfeldige fremmøtte ved kopimaskinene. Hvert IO skal stilles tre innledningsspørsmål, ellers er programmet et rent registreringsprogram.

3.2.2. Registrering av frafall

IO-listen inneholder både IO som har sagt seg villig til å delta og de som ikke har svart på henvendelsen vår. Når dere er ferdig med studentene på torsdag, tømmer dere IO-listen ved å registrere resten av studentene som frafall (IO-nummer 1-200). Dere skal bruke frafallskode 0 «IO- ønsker ikke å delta». Det samme gjøres på fredag etter at dere er ferdig med de ansatte (IO-nummer 201-240).

3.2.3. Innledningsspørsmål

1. Hvilken tilknytning har du til dette lærestedet ?	Spør IO om de er student, vitenskapelig eller administrativt ansatt.
2. Hvilket fakultet/avdeling tilhører du ?	Svarkode 1-9 gjelder for Oslo, 10-17 for Agder
3. På hvilket nivå studerer du ?	(Stilles bare til studentene)

3.2.4. Klassifisering av kopiert materiell

Hvert IO tar en mengde kopier. For hvert kopisett skal antall kopisider og opplag (like kopier) registreres. Første kopisett som registreres for hver student kalles kopisett 1, neste kopisett 2 osv.

Hvert kopisett kan ha mange ulike kilder. Se igjennom settet og finn antall kilder. Registrer første kilde (Skriv antall sider og klassifiser). Programmet spør deg om det finnes flere kilder for dette settet, gå igjennom til alle kildene er registrert.

Når du er ferdig, svarer du «nei» for spørsmålet om flere kilder. Da kommer spørsmålet «flere kopisett» opp. Dersom studenten har kopiert mer, svarer du ja, hvis ikke, svarer du nei. Svaret «nei» på dette spørsmålet fører til at intervjuet er ferdig.

Kopisett: Hver student kopierer en mengde ark. Vi kaller de arkene som tydelig hører sammen for **ett kopisett**. Et kopisett kan også bestå av kun ett ark, dersom det er kopiert for seg

Antall sider i kopisettet = antall fysiske A4sider (evnt. A3, A5 osv.) kopiert i dette settet

Opplag: Antall like kopisett

Kilde: Hvert kopisett har en eller flere kilder.
Et eksempel: 5 kopisider stiftet sammen kaller vi et kopisett. Dersom settet inneholder 2 sider Hamsun og 3 sider Ibsen, sier vi settet har 2 ulike kilder.

Antall sider kilde 1 sett 1 Antall sider fra første kilde i første kopisett (her: 2 sider Hamsun)

Antall sider kilde 2 sett 1 Antall sider fra andre kilde i første kopisett (her: 3 sider Ibsen)

Transparent: Skriv 1 for ja ellers blank

Type kilde Registrer ett svar for hver kilde Klassifisering av kildene vil bli nøye gjennomgått på kurset.

- 1 = Lærebok (grunnbok, oppgavesamling, lærerveiledning)
- 2 = Kopioriginal
- 3 = Fagbok (beregnet på annet enn undervisning, reportasjer, biografier, memorarer)
- 4 = Leksikon, oppslagsbok
- 5 = Skjønnlitterært originalverk (roman, novelle, lyrikk, drama)
- 6 = Noteblad, notesamling, notebok
- 7 = Sangbok, visebok
- 8 = Avis
- 9 = Vitenskapelig tidsskrift

- 10 = Tidsskrift med allmennkulturelt innhold
- 11 = Fagpresse (blad for fag, yrke, næring)
- 12 = Månedsblad, magasin, ukeblad, tegneserieblad
- 13 = Andre tidsskrifter og blad
- 14 = Offentlig publikasjon, utredning
- 15 = Annet trykt forlagsprodusert materiell (prospektkort, brosjyrer, kart kataloger)
- 16 = Kompendier
- 17 = Ikke forlagsprodusert materiell

Opphavspersonenes bostedsland   Landkoder er lagt inn

Kildens utgivelsesland   Landkoder er lagt inn

Hvis utenlandsk opprinnelse
og norsk utgivelse

- 1 = Bearbeidet til norsk
- 2 = Oversatt til norsk
- 3 = Ikke bearbeidet/oversatt

3.2.5. Klassifisering av opplysningsskjema

Gjelder alle forhåndsrekrutterte studenter som har ferdig utfylte skjema.

For hver kilde skal opplysningsspørsmålene registreres. Disse opplysningsspørsmålene er:

1. Tittel på publikasjon
2. Tittel på artikkel
3. Forfatter
4. Er noen av forfatterne til publikasjonen ansatt ved lærestedet ?
5. Hvorfor ble materialet anskaffet ?
6. Hvordan er materialet anskaffet ?
7. Hvor er kopiene tatt ?

Papirskjema - klassifisering av kopiert materiell

Identnr. (velg fra liste)

Innledningstekst: «God dag, jeg heter..... og kommer fra.....»

1. Start intervjuet
2. Frafall (kode 0: IO ønsker ikke å delta)
3. Ny avtale

1. Hvilken tilknytning har du til dette lærestedet ? (Spørsmål til IO)

1. Student
2. Vitenskapelig personell
3. Administrativt personell
4. Annet

2. Hvilket fakultet/avdeling tilhører du ? (Spørsmål til IO)

1. - 9.	Fakultetene ved UiO
10. - 17.	Avdelingene ved høgskolen i Agder
18.	Annet

3. På hvilket nivå studerer du ? (Stilles bare dersom svar på spm 1 = 1) (Spørsmål til IO)

1. Grunnfag/1.-2. årskurs
2. Mellomfag/3. årskurs
3. Hovedfag/4. årskurs
4. Doktorgrad
5. Annet

For registrering:

4. Antall sider i kopisett nr. 1 ? Integer

5. Opplag ? Integer

6. Antall sider kilde 1 sett 1 ? Integer

7. Transparent ? 1= ja, ellers blank

8. Type kilde ? Velg fra liste (1-17)

- 1 = Lærebok (grunnbok, oppgavesamling, lærerveiledning)
- 2 = Kopioriginal
- 3 = Fagbok (beregnet på annet enn undervisning, reportasjer, biografier, memorarer)
- 4 = Leksikon, oppslagsbok
- 5 = Skjønnlitterært originalverk (roman, novelle, lyrikk, drama)

- 6 = Noteblad, notesamling, notebok
- 7 = Sangbok, visebok
- 8 = Avis
- 9 = Vitenskapelig tidsskrift
- 10 = Tidsskrift med allmennkulturelt innhold
- 11 = Fagpresse (blad for fag, yrke, næring)
- 12 = Månedsblad, magasin, ukeblad, tegneserieblad
- 13 = Andre tidsskrifter og blad
- 14 = Offentlig publikasjon, utredning
- 15 = Annet trykt forlagsproduisert materiell (prospektkort, brosjyrer, kart kataloger)
- 16 = Kompendier
- 17 = Ikke forlagsproduisert materiell

9. Opphavspersons bostedsland ? Landkoder

10. Verkets utgivelsesland ? Landkoder

- 11. Hvis utenlandsk opphavsperson og norsk utgivelse ?**
- 1. Bearbeidet til norsk
  - 2. Oversatt til norsk
  - 3. Ikke bearbeidet/oversatt

Opplysningsspørsmål 12. - 18. Stilles bare dersom IO-nummer = 1-200

12. Tittel på publikasjonen _____

13. Tittel på artikkel _____

14. Forfatter(e) _____

15. Er noen av forfatterne til publikasjonen/artikkelen ansatt ved lærestedet ?

- 1. Ja
- 2. Nei
- 3. Vet ikke

16. Hvorfor ble materialet anskaffet ?

- 1. Materialet var satt opp på pensumliste
- 2. Materialet var anbefalt på lærestedet
- 3. Annet
- 9. Vet ikke

17. Hvordan ble materiellet anskaffet ?

1. Kjøpt i bokhandel
2. Kjøpt på lærestedet (institutt/avdeling etc.)
3. Kjøpt av en annen student

4. Fått utlevert av lærer i forbindelse med forelesning
5. Fått utlevert av lærestedet (institutt/avdeling etc.)
6. Fått av en annen student

7. Tatt kopier selv på grunnlag av masterkopi (kopioriginal)
8. Tatt kopier selv av originalpublikasjonen
9. Annet
19. Vet ikke

18. Hvis du har kopiert selv, hvor er kopiene tatt ?

1. På lærestedets kopimaskin
2. Annet
9. Vet ikke

19. Flere kilder ? 1=ja (repeterer indre loop fra spørsmål 6-11 (18)), 2=nei (går til spm 20)

20. Flere kopisett ? 1=ja (repeterer ytre loop fra spørsmål 4), 2=nei (går til avslutning)

Avslutning

Kopinor - pilot - evalueringsskjema

Navn _____

1. Kommentarer til kurset i Oslo den 2. september.

---

2. Om observasjonsmetoden. Hvordan fungerte denne metoden ?
(tekniske problemer, rekruttering av IO, registrering på stedet)

---

3. Tror du at studentene oppførte seg annerledes fordi du var til stede ? Var det mange potensielle IO du ikke fikk intervju med? Reaksjoner på undersøkelsen ?

---

4. Torsdag. Kommentarer til opplegget, fordeling av IO, lokalitet, studentens frammøte. Problemer i forhold til «løs» avtale med IO

---

5. Hadde studentene forstått at de skulle medbringe alt materiell eller tror du studentene hadde silt materiellet selv ?

---

6. Fredag. Kommentarer vedr. avtalene med de ansatte

---

7. Hvordan fungerte registreringsprogrammet ?

---

8. Synes du klassifiseringskriteriene var greie ? _____

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 96/26 M.I. Faldmo og P.M. Holt: Skattestatistikk: Etterskuddspliktige 1994. 64s. for arealstatistikk: Seminar 27. august 1996. 151s.
- 96/27 D.Q. Pham: Sesongjustering for import og eksport av varer. 42s. 96/43 D.Q. Pham og K.-I. Låstad: Sesongjustering av AKU på UNIX: Dokumentasjon av rutiner. 60s.
- 96/28 S. Drevdal og M. Kjelsrud: Bruk av innvanderes kompetanse i arbeidslivet. 149s. 96/44 K.G. Lindquist og B.E. Naug: Makroøkonomiske modeller og konkurransevne. 12s.
- 96/29 A. Faye: Utenlandske statsborgere og kommunestyrevalget 1995: Dokumentasjonsrapport. 38s. 96/45 R. Golombek og S. Kverndokk (red.): Modeller for elektrisitets- og gassmarkedene i Norge, Norden og Europa. 28s.
- 96/31 A. Bruvoll og H. Wiig: Konsekvenser av ulike håndteringsmåter for avfall. 27s. 96/46 T.B. Martinsen: Behov og muligheter for statistikkproduksjon for noen næringer: Nace 75:25: Brannvern, 90: Kloakk- og renovasjonsvirksomhet, 91: Interesseorganisasjoner ikke nevnt annet sted, 93: Personlig tjenesteyting ellers, 95: Lønnet arbeid i private husholdninger, 99: Internasjonale organer og organisasjoner. 29s.
- 96/32 A. Sørbråten: Inntekts- og formuesundersøkelsen for aksjeselskaper: Dokumentasjon. 70s. 96/47 J.E. Sivertsen: Flyktninger og arbeidsmarkedet 4. kvartal 1995. 35s.
- 96/33 M. Rolland: Militærutgifter i Norges prioriterte samarbeidsland. 49s. 96/48 E. Lofthus: Yngre uførepensjonisters materielle levekår. 38s.
- 96/34 A. Faye: Undersøkelse om boforhold blant familier med lav inntekt: Dokumentasjonsrapport. 60s. 96/49 S. Blom: Holdning til innvandrere og innvandringspolitikk: Spørsmål i SSBs omnibus i mai/juni 1996. 37s.
- 96/35 A.C. Hansen: Analyse av individers preferanser over lotterier basert på en stokastisk modell for usikre utfall. 22s. 96/50 I. Seliussen: Status for byggjekostnadsindeksane. 12s.
- 96/36 B.H. Vatne: En dynamisk spillmodell: Dokumentasjon av dataprogrammer. 22s. 96/51 H.M. Teigum: Undersøkelse om kommunal og fylkeskommunal organisering 1996: Dokumentasjonsrapport. 54s.
- 96/37 E. J. Fløttum: Gruppering av næringer i offisiell statistikk. 36s. 96/52 A.K. Essilfie: Environmental Protection Expenditures in Norway. 18s.
- 96/38 E. Heilund: Dokumentasjon av lønnsstatistikken 1996: Utvalg, vektberegninger og gjennomføring av ESES. 63s. 96/53 F.R. Aune: Konsekvenser av en nordisk avgiftsharmonisering på elektrisitetsområdet. 22s.
- 96/39 B. Strand: D-nummerpopulasjonen. 22s. 96/54 M.V. Dysterud og P. Schøning: SSB-AVLØP. 187s.
- 96/40 K.N. Singh, V. Løwer, R. Wølner og T. Heimdal: Rutiner for produksjon av statistikk over kommunale helsetjenester. 50s. 96/55 E. Vassnes og I. Tuveng: Datagrunnlag for analyse av personers overgang fra utdanning til arbeid. Dokumentasjon. 58s.
- 96/41 T. Strøm og A.H. Tangen: Forprosjektrapport om EØS-tilpasning og samordning av regnskapsoppgaver for forsikringsselskaper. 151s.
- 96/42 M.V. Dysterud, L. Rogstad og P. Schøning (red.): Bærekraftig arealpolitikk og behovet

Statistisk sentralbyrå

Oslo:
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo

Telefon: 22 86 45 00
Telefaks: 22 86 49 73

Kongsvinger:
Postboks 1260
2201 Kongsvinger

Telefon: 62 88 50 00
Telefaks: 62 88 50 30

ISSN 0806-3745

